

Niet gesprongen explosieven

1. Omschrijving

Op sommige plaatsen in Nederland bevinden zich nog onontplofte explosieven uit de Tweede Wereldoorlog in de bodem. Deze leveren een gevaar op, vooral als ze verplaatst of aangeraakt worden, bijvoorbeeld bij graaf- of baggerwerkzaamheden.

Bestuurlijke schaal: Lokaal; Fysieke schaal: Lokaal – regionaal (bij grondverzet over gemeentegrenzen heen).

2. Valkuilen en Kansen

Kans: Door vooraf te onderzoeken of er mogelijk niet gesprongen explosieven aanwezig zijn in een gebied, kan voorkomen worden dat een project onverwachts onderbroken moet worden.

Kans: Het opstellen van een risicokaart voor explosieven in een gemeente kan burgers en bedrijven ondersteunen bij het bepalen of vervolgonderzoek naar explosieven noodzakelijk is.

Valkuil: Indien geen rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van explosieven, dan kan tijdens werkzaamheden een explosief ontploffen.

3. Referentiekader

Op het moment dat in de nabijheid van deze Niet Gesprongen Explosieven (NGE) trillingen worden veroorzaakt of grondwerkzaamheden in de bodem worden uitgevoerd, kunnen deze NGE alsnog afgaan. Onder grondwerkzaamheden worden verstaan activiteiten zoals grondverzet, graaf- en heiwerkzaamheden in de bodem. Ook het graven in de grond voor het aanleggen van een vijver of voor het plaatsen van een aanbouw aan een woning of bedrijf. Tuinieren wordt niet onder grondwerkzaamheden verstaan.

De verantwoordelijkheid voor het onderzoek naar en de ruiming van explosieven vanuit Arbo-regelgeving ligt in eerste instantie bij de initiatiefnemer van de graafactiviteiten. Het behoort tot de voorbereidingswerkzaamheden van de werkzaamheden. Mocht sprake zijn van daadwerkelijke veiligheidsrisico's voor inwoners of omgeving, zal de gemeente als bevoegd gezag voor openbare orde en veiligheid in beeld komen. Dit kan het geval zijn wanneer bij onderzoek daadwerkelijk explosieven zijn aangetroffen en ruiming noodzakelijk is.

De gemeente voert als bevoegd gezag openbare orde en veiligheid in principe geen eigen onderzoek uit naar explosieven. Wel draagt de gemeente zorg voor het actueel houden van de genoemde explosievenrisicokaart.

Wanneer initiatiefnemers explosievenonderzoek laten uitvoeren conform het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE), zal in veel gevallen de gemeente als bevoegd gezag in kennis moeten worden gesteld. Bij ruiming en/of risicovolle activiteiten in de bebouwde kom is dit een wettelijke verplichting. Indien noodzakelijk kan vanuit deze lijn opschaling zoals hulpdiensten of eventueel een Gecoördineerde Regionale IncidentenbestrijdingsProcedure (GRIP) plaatsvinden.

Slechts wanneer daadwerkelijk sprake is van ruiming en/of andere risicovolle activiteiten kan de gemeente als bevoegd gezag openbare orde en veiligheid nadere aanwijzingen geven. In

alle andere gevallen worden meldingen voor kennisgeving aangenomen en binnen de gemeentelijke organisatie vastgelegd en zo nodig verder gecommuniceerd. De Arbeidswetgeving geeft voldoende helderheid en waarborgen voor de veilige uitvoering van de werkzaamheden.

4. Indicatoren

- Eerdere vondsten van explosieven, historische gegevens, gegevens uit gemeentelijke archieven en diverse militaire archieven.
- Explosieven risicokaarten, indien aanwezig bij een gemeente.

5. Actoren

Bevoegd gezag orde en veiligheid: Gemeenten

Handhavende partijen: Lokaal bevoegd gezag, Arbo-Inspectie

Uitvoerders van grondverzet, projectontwikkelaars, aannemers, bouwbedrijven, etc.

6. Voorbeeld ambitie

Het maken van een explosievenrisicokaart, zodat uitvoerders van grondverzet en grond- en heiwerkzaamheden eenvoudig kunnen zien of ze zich in een risicogebied bevinden met hun project.

7. Aanpak en instrumenten

Aan de hand van informatie verzameld uit gemeentelijke archieven en diverse militaire archieven zoals lijsten met waarnemingen, constatering en ooggetuigenverslagen van de diverse bombardementen en gevechtshandelingen in de Tweede Wereldoorlog, kan een gemeente een risicokaart opstellen:

[Risicokaart explosieven Dordrecht](#)

[Risicokaart explosieven Roosendaal](#)

[Risicokaart explosieven Enschede](#)

[Risicokaart explosieven Assen.](#)

Deze laatste kaart is uitgevoerd volgens de nieuwe richtlijnen van de WSCS-OCE.

8. Relaties thema's

Heeft invloed op:

Grondverzet: Tijdens grondverzet kan men in aanraking komen met NGE. Ondergronds ruimtegebruik, warmte-koude opslag: Bij het uitvoeren van werkzaamheden in de ondergrond, kan men in aanraking komen met NGE.

9. Informatie

- [Vereniging Explosieven Opsporing \(VEO\)](#)
- [Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven \(WSCS-OCE\)](#)
- [Explosieven Opruimingsdienst Defensie \(EODD\)](#)

10. Wat moet ik en wat mag ik niet als gemeenteambtenaar doen?

Wettelijk mogen de onderzoeken naar NGE uitsluitend worden uitgevoerd door WSCS-OCE gecertificeerde en door de Rijksoverheid aangewezen bedrijven. De Vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) is de brancheorganisatie voor bedrijven die zich bezighouden met het opsporen van conventionele explosieven.

Om te kunnen beoordelen of er indicaties zijn dat binnen een gebied explosieven aanwezig zijn, dient er een historisch vooronderzoek te worden uitgevoerd. Hieruit blijkt of het gebied (on)verdacht is. Het vooronderzoek is conform de WSCS-OCE onder te verdelen in twee fasen:

- Fase 1: Inventariseren (verzamelen van informatiebronnen)
- Fase 2: Beoordelen (analyseren van aangetroffen bronnen)

Als blijkt dat een gebied verdacht is dient er conform het [Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven](#) een detectieonderzoek uitgevoerd te worden. Indien blijkt dat er zich verdachte objecten in de grond bevinden, dienen deze te worden benaderd.

Het daadwerkelijk onschadelijk maken van NGE blijft een overheidstaak en is als zodanig voorbehouden aan de [Explosieven Opruimingsdienst Defensie \(EODD\)](#).

Rijksbijdrage

Een project waarbij explosievenonderzoek en ruiming noodzakelijk is, kan in aanmerking komen voor een rijksbijdrage. De eisen voor de rijksbijdrage zijn verwoord in een circulaire van het ministerie van BZK: "Besluit van 7 september 2009 tot intrekking van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006."

Gemeentes kunnen vanuit het gemeentefonds een bijdrage voor het opsporen en ruimen van explosieven ontvangen. De wijze van bijdrage verschilt per gemeente.

Gemeentes die een jaarlijkse vaste bijdrage ontvangen

Amsterdam, Den Haag, Rotterdam

Gemeentes die jaarlijks een bijdrage ontvangen van € 2.000.- per nieuwbouwwoning

Aalburg, Aalsmeer, Alphen-Chaam, Apeldoorn, Arnhem, Beverwijk, Bloemendaal, Eindhoven, Gouda, Groesbeek, Hengelo, Houten, Lansingerland, Lingewaard, Loon op Zand, Neder-Betuwe, Nijmegen, Noorderveld, Overbetuwe, Pijnacker-Nootdorp, Rijssen-Holten, Oosterhout, Roermond, Schijndel, 's-Hertogenbosch, Sluis, Tiel, Tilburg, Veere, Veldhoven, Venray, Vlissingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne, Winterswijk, Woensdrecht en Zwolle.

Overige gemeentes

Deze gemeentes kunnen 70% van de gemaakte kosten vergoed krijgen via het indienen van een gemeenteraadsbesluit bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, waarin blijkt dat opsporing uit veiligheidsoverwegingen noodzakelijk is. Tevens dienen hierin de te verwachten uitgaven te worden vermeld.